

Največji izziv arhitektov v Sloveniji je, kako v družbi okrepiti zavedanje o pomenu arhitekture

Intervju s Kajo Strle

Zasnova in priprava pogovora: skupina Ženske v arhitekturi, ZAPS

Kaja Strle (1987) je predstavnica generacije arhitektk, ki so bile rojene v devetdesetih letih. Leta 2013 je diplomirala na danski fakulteti v Aalborgu, smer Urbanistično načrtovanje in menedžment, dve leti kasneje pa še na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani. Od leta 2013 do 2018 je na tej fakulteti delovala kot tehnična sodelavka, najprej pri prof. Janezu Koželju, nato pri doc. mag. Poloni Filipič Gorenšek. Danes deluje v družinskem podjetju 3S design, ki se poleg arhitekturnega projektiranja ukvarja z oblikovanjem pohištva in notranje opreme, predvsem pa gradi na razvoju inovativnih izdelkov za lastno blagovno znamko. Na 29. sejmu Ambient Ljubljana (2018) so za linijo 3S magnet prejeli oblikovalski nagradi Gospodarskega razstavišča Ljubljana TOP 5 in top of the top. S svojimi izdelki se vsako leto predstavijo na sejmu Maison&Objet v Parizu, na sejmu IMM v Kölnu, na bienalu notranjega oblikovanja v Kortrijkju v Belgiji in na sejmu notranje opreme v Stockholmu na Švedskem.

© Rok Harter

Rojeni ste bili v devetdesetih letih in ste tako predstavnica najmlajše generacije arhitektk, ki se uveljavljajo v slovenskem prostoru.

Kakšna je bila vaša pot do zdaj?

Zaposlena sem v domačem podjetju (njegovi ustanoviteljici sta poleg mene še moja sestra in mama), kjer se poleg projektiranja arhitekture in notranje opreme ukvarjamo tudi z oblikovanjem pohištva za lastno blagovno znamko. Slovenski kupci že kar dobro poznajo naše izdelke in zupajo kakovosti našega dela. Pot do tu vsekakor ni bila lahka, je bila pa razgibana. V začetku smo se dela lotile precej naivno, vendar smo kmalu spoznale, da naše znanje na področju oblikovanja izdelkov ne bo dovolj. Veliko časa smo prebile v različnih delavnicah, kjer smo se učile tehnologije serijske izdelave in posameznih vrst obdelave različnih materialov, in bile smo poleg pri vseh procesih izdelave posameznih produktov, kar je bilo za mnoge zelo nenavadno. A le tako lahko izdelke optimiziramo in jih

izboljšujemo. Vendar pa je treba tudi dober in lep izdelek znati prodati. Tu smo stopile v svet, ki nam je bil čisto tuj. Prebrale smo veliko teorije, hodile na različne seminarje, se posvetovala s prijatelji podjetniki, hodile na sejme in počasi sestavljale sliko.

Kako je nastalo družinsko podjetje? Sta dali pobudo vidve s sestro?

To je bila nekakšna logična posledica našega družinskega življenja in delovanja. Že ko sva bili majhni, smo z mamo rade skupaj ustvarjale – od puštnih kostumov, šivanja preprostejših oblek do obnavljanja različnih kosov pohištva. Že takrat smo sanjale, da bomo imele nekoč svojo blagovno znamko pohištva. Ko sva bili že starejši, sva v času počitnic kot praktikantki pogosto sodelovali pri kakšnih maminih projektih, proti koncu študija se je to samo še krepilo. Vse tri smo arhitektke – in vsi vemo, da je arhitektura timsko delo. Formalno pa smo svoje podjetje ustanovile takrat, ko je prišel na trg naš prvi produkt – stajalo za obleke Plutoo.

Kakšna je dinamika dela z najbližjimi, s katerimi se res dobro poznate?

Po mojih izkušnjah delo z ljudmi, ki jih res dobro poznaš in s katerimi si povezan, poteka veliko bolj sproščeno. To ne pomeni, da delaš manj ali manj kakovostno, samo vzdušje ob delu je prijetnejše. Zaradi količine in narave dela smo si naloge in odgovornosti v podjetju razdelile. Pomembnejše odločitve pa toliko časa usklajujemo, da najdemo konsenz, če se le da. Če ne gre, glasujemo. Drugače pa smo dogovorjene, tudi s svojimi zaposlenimi, da če koga kaj moti ali ima kakšne pomisleke, to pove takoj, da se zadeve rešujejo sproti oz. takrat, ko se jih še da rešiti.

»Vedno je prostor za napredek in ustvarjanje še boljše arhitekture, zato je vedno tudi možnost za nov premislek.«

© arhiv biroja

Kopalnica Z, 3S design

© Doris Kodrić

Stanovanje M, 3S design

»Ko se pogovarjamo o pomembnosti kakovostne arhitekture, se pogovarjamo o kakovosti življenja tistih, ki jih arhitektura obdaja.«

Kakšne odnose razvijate med seboj in do zunanjih sodelavcev in izvajalcev?

Pri nas se zelo trudimo, da gradimo kakovostne odnose, ki temeljijo na strokovnosti in zaupanju. Z vsemi sodelujočimi želimo imeti prijateljske in spoštljive odnose. Želimo, da se vsi sodelujoči v procesu dela trudimo za dovršen končni izdelek. Veliko truda vložimo v to, da je komunikacija med nami kot projektanti/oblikovalci ter med izvajalci in naročnikom dobra in da si medsebojno izkazujemo spoštovanje.

S kakšnimi projekti se ukvarjate?

Ukvarjamo se predvsem s projektiranjem družinskih stanovanjskih hiš, z njihovimi prenovami, s prenovami stanovanj, z notranjo opremo ter z oblikovanjem pohištva in izdelkov za lastno blagovno znamko. Zadnjih nekaj let smo intenzivno posvetile razvoju linije 3S magnet – sistemu stenskih oblog z raznovrstnimi magnetnimi dodatki. Sistem smo razvile najprej za kuhinje, nato še za kopalnice, predsobe, dnevne prostore, otroške sobe in pisarne. Danes imajo naši kupci na izbiro več kot šestdeset različnih izdelkov v različnih barvah.

Kaj je vaš navdih?

Navdih je zame velikokrat problem, ki ga je treba rešiti. Ta »problem« je lahko dejanski bivalni problem, s katerim se soočajo stranke, ali pa so to vsi neizkoriščeni potenciali v prostoru, s katerim se ukvarjamo. To nam da nekakšen zagon in nam vedno vlije posebno ustvarjalno moč. Na takšen način tudi snujemo svoje izdelke.

Kako vidite ustvarjalnost? Se pri vas ustvarjalnost razvije in izrazi tudi v skupnem dialogu?

Sama vidim ustvarjalnost kot proces, pri katerem se združijo funkcionalnost (uporabnost), trajnost, estetska vrednost in racionalnost pri izvedbi. Vsekakor gre pri nas vsak projekt skozi samosvoj, unikaten ustvarjalni proces, ki vključuje razmislek, skice, risbe, debate, izdelavo maket, prototipov itd. Zagotovo skupinsko delo pripomore k bolj dovršeni končni uresničitvi ideje. Tako se kdaj zgodi tudi, da zaradi nove ideje zavržemo vse, kar je bilo narejenega do takrat, in se zadeve lotimo povsem drugače – tudi to je del ustvarjalnega procesa.

Kaj vam pomeni arhitektura?

Velik del življenja, ker je z mano tudi, kadar nisem v službi. Naš poklic ni takšen, da lahko kar izklopiš, ko prideš domov ali ko greš na dopust. Arhitektura je vedno prisotna in se kaže v različnih oblikah. Vedno je prostor za

napredek in ustvarjanje še boljše arhitekture, zato je vedno tudi možnost za nov premislek. Mislim, da to lahko potrdi večina arhitektk in arhitektov.

Kakšna pa je po vašem mnenju vloga arhitekture?

Vloga arhitekture je za moje pojme večja, kot ji jo ljudje pripisujejo. Ko se pogovarjamo o pomembnosti kakovostne arhitekture, se pogovarjamo o kakovosti življenja tistih, ki jih arhitektura obdaja. Profesor Koželj nam je vedno govoril: za arhitekturo ni pomembno, da je lepa (ker lepota je subjektivna), biti mora pametna.

Je to tudi družbena vloga arhitekture? Kaj menite o tem vidiku?

Arhitektura pomeni prostore, v katerih živimo in delamo, prostore, v katerih naši otroci rastejo in se učijo. Mogoče so mnogi šele sedaj, po situaciji, v kateri smo se znašli, začeli ozaveščati, kako pomembna je preiščljena arhitektura, ki je vse prej kot generično ponavljanje struktur v prostoru. Moramo se zavedati, da se skupaj s človeškimi navadami spreminja tudi arhitektura. Arhitekturna praksa zadnjih nekaj let pri nas (razen svetlih izjem) pa je popolno nasprotje tega.

Potem niste optimistični, kar zadeva smer, v katero nese arhitekturo?

Želela bi si, da bi kot narod ozavestili pomen arhitekture v družbi in malo bolj spoštovali stroko (tako arhitekto kot urbaniste) ter da ne bi nujno vedno iskali najcenejših rešitev, saj te na dolgi rok nikoli niso poceni, hkrati pa za vrsto let zaznamujejo okolje. Želim si, da bi se zgodil širši premislek, kaj v kontekstu naše države pomenita trajnostna arhitektura in trajnostni urbanizem.

»Želim si, da bi se zgodil širši premislek, kaj v kontekstu naše države pomenita trajnostna arhitektura in trajnostni urbanizem.«

Sva na področju izzivov arhitekture. Katere so težave našega poklica pri nas?

Največji izziv, s katerim se po mojem mnenju spopadamo arhitekti v Sloveniji, je, da družba ne verjame v naša široka strokovna znanja. Moj osebni izziv je vsakokrat dokazati naročniku, da imamo arhitekti širino, s katero lahko racionaliziramo investicijo, hkrati pa ustvarimo kakovostno arhitekturo po meri naročnika. Pogrešam pa kolegialnost in konstruktivni diskurz znotraj arhitekturne stroke. Tudi ta fenomen boja posameznih egov znotraj stroke pri širši javnosti vzbuja dvome o potrebnosti našega poklica.

© Rok Harter

3S magnet – TOP 5

© Doris Kodrič

3S magnet v kuhinji

Kaj vam prinaša zadoščenje?

Moj poklic je moj način življenja. Ne predstavljam si, da bi opravljala kakšen drug poklic. Pri delu sta na koncu zelo pomembni zadovoljna stranka in kakovostna izvedba; seveda to zgradijo strokovnost, zaupanje in dobri odnosi, čemur naj bi sledilo tudi primerno plačilo. Če svoje delo opravljaš dobro, potem vse ostalo sledi.

Ste kdaj razmišljali, da bi svoj poklic opustili?

Ne še (*smeh*). Včasih so izzivi, s katerimi se soočamo, na videz res nerešljivi, a ko stvari prespiš in premišliš, se nekako vedno najde pot do rešitve. Ravno te »male zmage« mi vedno znova dajo zagon za naprej.

Ali morda vidite kakšno posebno vlogo, ki bi jo lahko v arhitekturo prinašale ženske?

Ženske so imele v arhitekturi vedno posebno vlogo. Nikoli pa tako velike kot moški, saj so se do nedavnega zaradi družbene stigme »moškemu« inženirskemu poklicu izogibale ali pa jim ga je bilo onemogočeno opravljati. Če bi bilo drugače in bi imele ženske vedno takšne možnosti šolanja, kot jih imajo danes, bi imeli verjetno v Sloveniji tudi kakšnega »ženskega Plečnika« (*smeh*). Pa vseeno – ko je bilo treba arhitekturi vdahnuti kak prefinjen detajl, so imele velikokrat prste vmes ženske.

Kakšne pa so vaše izkušnje pri usklajevanju dela in družine, materinstva?

Vsekakor živimo drugače kot druge družine, kjer mama po navadi poskrbi za vse v gospodinjstvu. Tudi ustaljeni urniki niso v naši domeni. Najpomembnejše je, da ves prosti čas preživimo skupaj, kot družina. Velikokrat je naš »prosti čas« seveda povezan z mojim delom, a to s partnerjem vedno izkoristiva, da otroke še kaj naučiva, si ogledamo kakšen nov kraj ipd. – združimo prijetno s koristnim.

Imate morda nasvet za mlade arhitektke, ki šele vstopajo v svet arhitekturnega poklica?

Naj bodo strastne do tistega, kar počnejo, in naj nikoli ne nehajo iskati novih rešitev in se učiti. Naj bodo pripravljene na dialog s strankami/naročniki in prav tako na dialog v strokovnem krogu. Še nekaj, kar bo v prihodnosti krepilo kakovost končnih rešitev in same izvedbe, je multidisciplinarnost – vključevanje različnih strok v proces projektiranja.

»Če bi imele ženske že v preteklosti enakopravne možnosti šolanja, bi verjetno imeli tudi "ženskega" Plečnika.«

Ali kot arhitektka vidite potrebo po kakšni posebni podpori, ki bi jo po vašem mnenju stroka morala zagotavljati ženskam?

Ženske smo moškim v našem poklicu težko enakovredne, predvsem tiste, ki si želimo tudi družino. Zato bi bila zelo dobrodošla podpora v obliki skrajšanega delovnega časa.

Kaj pa potreba po spodbudah? Na primer posebna nagrada za ženske?

Super bi bilo, če bi imele ženske kakšno posebno nagrado. Navsezadnje se moramo podpirati.

Morda še kakšna zaključna misel iz vašega življenja ali dela ...

Ko sem sina pri treh letih pripeljala na sistematski pregled k zdravnici, ga je vprašala, kaj zanj pomeni »hiša«. On pa ji je kot iz topa odgovoril: »To je takšna konstrukcija, iz sten in stropov.« Zdravnica me je samo pogledala, kot da sem ena tistih mam, ki vse svoje ambicije izživljajo na otroku. Pa sem se samo prijazno nasmehnila in dodala, da mogoče malo preveč časa preživi z mano v pisarni.